

Maa- ja metsätalousministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi vesihuoltolain muuttamisesta

RAKYL 25.09.2024 § 140

Valmistelija	Ympäristöinsinööri Hanne Turunen, puh. 044 417 4690 / hanne.turunen@savonlinna.fi
Selostus	<p>Maa- ja metsätalousministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi vesihuoltolain muuttamisesta. Esityksellä toimeenpannaan Petteri Orpon hallitusohjelman kirjausta, jonka mukaan vesihuollon toiminta turvataan ja vesivarat pidetään kansallisessa omistuksessa. Esityksellä varmistetaan ”vesi on meidän”-kansalaisaloitteeseen perustuvan ja eduskunnan päätöksen edellyttämällä tavalla lainsäädäntö, jonka mukaan vesihuoltotoiminnot tulee säilyttää kuntien omistuksessa ja määräysvallassa.</p> <p>Lausuntopyynnön mukaan esityksen keskeisillä muutosehdotuksilla mm. muutetaan vesihuoltolaitoksen määritelmää, varmistetaan velvoitteella kunnan järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvien julkisomisteisten vesihuoltotoimintojen ja vesihuolto-omaisuuden säilyminen kuntien määräysvallassa, selkeytetään toiminta-aluetta koskevia kirjauksia ja liittymisvelvollisuutta, selkeytetään valvontaviranomaisten toimivaltaa sekä muutetaan vesihuoltolaitosten maksuihin ja muuhun taloudenpitoon ja omaisuudenhallintaan liittyviä säännöksiä.</p> <p>Lausuntopyyntöön liittyvä aineisto on nähtävillä verkossa osoitteessa www.lausuntopalvelu.fi. Muutetun vesihuoltolain on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2026.</p>
Esittelijä	Rakennustarkastaja Karvinen Juha
Päätösehdotus	<p>Rakennus- ja ympäristölautakunta kunnan ympäristönsuojeluviranomaisena päättää antaa alla olevan lausunnon hallituksen esityksestä vesihuoltolain muuttamiseksi.</p> <p>Rakennus- ja ympäristölautakunta pitää erittäin tärkeänä kriittiseen infraan kuuluvan vesihuollon kohdalla, että lailla turvataan vesihuoltopalveluiden säilyminen kunnan omassa määräysvallassa. Lain tavoite on hyvä ja kannatettava.</p> <p>Lautakunta pitää myös vesihuoltopalveluiden laadun ja toimijoiden yhdenvertaisen kohtelun kannalta hyvänä, että vesihuoltolaitoksen määritelmä (esityksessä 3 §) sidotaan terveydensuojelulakiin eikä määritelmä enää ole riippuvainen kunnan hyväksymästä vesihuoltolaitoksen toiminta-alueesta. Tämä toisaalta tulee lisäämään vesihuoltolaitosten määrää ja siten myös valvonnallista tarvetta.</p> <p>Esityksen kohdassa 4 § on pyritty tarkentamaan eri viranomaisten rooleja, mutta esityksestä käy myös ilmi, että kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle tulee nykyiseen verrattuna uusia valvontatehtäviä. Lautakunta tuo esiin, että jo nykyisellään niukentuneissa valvontaresursseissa ei kunnalliselle ympäristönsuojeluviranomaiselle tule määrätä lisää tehtäviä, ellei viranomaiselle anneta lisää resurssia hoitaa kyseisiä uusia velvoitteita.</p>

Lautakunta pitää hyvänä, että toiminta-alueita koskien tulisi jatkossa säännöllinen päivittämisvelvollisuus (7 §), jotta kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvontatyö vesihuoltoverkostoihin liittämismuutoksen osalta perustuisi ajantasaiseen yhteiskuntakehityksen tilanteeseen. Siten myöskään kunnan asukkaille ei muodostuisi kohtuuttomia tilanteita velvoitteesta liittää kiinteistöä verkostoon silloin, kun kiinteistö sijaitsee hiipuvalla, haja-asutuksen kaltaisella mutta aikanaan hyväksytyllä toiminta-alueella, jolla kuitenkin todellista tarvetta kunnalliselle vesihuollolle ei tosiasiaa ole.

Esityksen 10 § (liittämismuutos) on kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävien keskeisiä säädöksiä ja hallituksen esitys poistaa taajamaan liittyvän lievennyksen liittämismuutoksesta suhteessa voimassa olevaan vesihuoltolakiin. Kyseinen kirjaus muutettiin (lievennettiin) edellisessä vesihuoltolain muutoksessa ja nyt taajamiin liittyvän sääntelyn lievennyksen poistaminen aiheuttaa valvontaviranomaiselle tarpeen tarkastella uudestaan alueita, joilla sijaitseville kiinteistöille on hiljattain tehty liittämismuutoksen täyttymisen tarkastelu. Tällaisten alueiden asukkaille lainkohdan uusi muuttaminen näyttäytynee poukkoilevana. Lautakunta pitää kuitenkin positiivisena, että kyseinen säädös tulee noudatettavaksi vasta toiminta-alueen päivittämisen jälkeen. Yleisellä tasolla tarkastellen hallituksen esityksen mukainen säädös on kaikkien toiminta-alueilla sijaitsevien kiinteistöjen osalta tasapuolinen, kunhan toiminta-alueet rajauksineen päivitetään säännöllisesti.

Esityksen 11 § mukaiset liittämismuutoksesta vapauttamisen edellytykset on aiempaa selkeämmin muotoiltu ja asiassa huomioidaan vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti tarve tarkastella vapautuksen myöntämistä laajemmassa mittakaavassa eikä vain yhden kiinteistön kohdalla. Tätä muutosta lautakunta pitää hyvänä ja erityisesti lautakunta pitää positiivisena mahdollisuutta periä vapautushakemusten, myös hulevesiviemäriin liittämismuutoksesta (17 c §), käsittelystä asiakkaalta maksu alempana esitetyin perusteluin.

Lautakunta pitää kannatettavana myös Kuntaliiton ehdottamaa uutta kirjausta, jonka mukaan valvontaviranomainen voisi periä suoritusperusteisen maksun tekemästään työstä vesihuollon valvomiseksi ja tarkastusten tekemiseksi. Vesihuollon ja verkostoihin liittämismuutoksen valvonta vaatii paljon hallinnollista työtä usealta toimijalta / viranomaiselta. Lisäksi maksun periminen olisi tasapuolista suhteessa muuhun kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tekemään valvontatyöhön ja erilaisten hakemusten käsittelyyn, joista on jo nyt voitu periä asiakasmainen ja suoritusperusteinen maksu.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Toimenpiteet

Maa- ja metsätalousministeriö (kirjaamo.mmm@gov.fi)

RAKYL 29.01.2025 § 12
142/03.00/2024

Valmistelija

Ympäristöinsinööri Hanne Turunen, puh. 044 417 4690 /
hanne.turunen@savonlinna.fi

Selostus

Hallituksen esitysluonnos vesihuoltolain muuttamiseksi oli lausuntokierroksella 1.7.-30.9.2024 ja Savonlinnan rakennus- ja

ympäristölautakunta antoi luonnoksesta lausunnon päätöksellään 25.9.2024 § 140. Maa- ja metsätalousministeriön saaman lausuntopalautteen mukaan sekä perustuslaillisten selvitysten pohjalta luonnoksen kohtaan 4 c § (Kunnan omistuksen säilyttäminen vesihuollossa) esitetään merkittävää muutosta, minkä vuoksi kyseinen pykäläluonnos laitetaan uudelle lyhyelle lausuntokierrokselle.

Lausuntopyynnön mukaan ensimmäisellä lausuntokierroksella ollut lakityöryhmän valmisteleva pykäläluonnos edellytti kunnilta määräysvallan säilyttämistä vesihuoltolaitoksiin, mutta kirjaus olisi kuitenkin mahdollistanut kunnille osittaisen luopumisen vesihuoltoon kohdistuvasta omistuksestaan. Kirjausehdotusta ehdotetaan tiukennettavaksi siten, että jatkossa kunnat eivät saisi myydä tai muutoin luovuttaa vesihuoltoon kohdistuvaa omistustaan ollenkaan.

Uusi, nyt lausuttavana oleva pykäläluonnos 4 c § kuuluu kokonaisuudessaan seuraavasti:

"Kunta ei saa myydä tai muulla tavoin luovuttaa omistustaan vesihuoltolaitoksesta, tukkuvesihuoltolaitoksesta tai vesihuolto-omaisuudesta muulle kuin toiselle kunnalle tai kunnan omistuksessa olevalle laitokselle.

Kunnan omistuksessa tai kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla kunnan määräysvallassa oleva vesihuoltolaitos tai tukkuvesihuoltolaitos ei saa myydä tai muulla tavoin luovuttaa vesihuolto-omaisuutta muulle kuin kunnalle tai kunnan omistuksessa olevalle laitokselle.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu laitos saa ottaa käyttöön vain omistuksessaan olevaa uutta vesihuolto-omaisuutta. Tämän lain voimaantulon jälkeen saa perustaa vain kunnan omistuksessa olevia vesihuoltolaitoksia ja tukkuvesihuoltolaitoksia sekä asiakasomisteisia vesihuolto-osuuskuntia."

Muilta osin vesihuoltolain muuttamista koskevan hallituksen esitysluonnoksen valmistelu jatkuu normaalisti. Ensimmäisellä lausuntokierroksella annettu lausuntopalaute huomioidaan esityksen jatkovalmistelussa.

Lausuntopyyntöön liittyvä aineisto on nähtävillä verkossa osoitteessa www.lausuntopalvelu.fi.

Toimivalta	Savonlinnan kaupungin 16.12.2024 päivitetyn hallintosäännön mukaan kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisena toimii rakennus- ja ympäristölautakunta.
Esittelijä	Rakennustarkastaja Karvinen Juha
Päätösehdotus	Rakennus- ja ympäristölautakunta kiittää lausuntopyynnöstä ja päättää antaa pykäläluonnoksesta 4 c § (Kunnan omistuksen säilyttäminen vesihuollossa) alla olevan lausunnon, joka täydentää lautakunnan 25.9.2024 päätöksellään § 140 antamaa lausuntoa.

Lautakunnan näkemyksen mukaan esitetty luonnos pykälästä 4 c on muotoilultaan selkeä ja Vesi on meidän -kansalaisaloitteen tahtotilan aiempaa yksiselitteisemmin esiin tuova. Lautakunta kertoo jo aiemmin toteamansa, että tavoite säilyttää vesihuolto kunnan omassa omistuksessa on hyvä ja kannatettava.

Ympäristönsuojeluviranomainen toimii osaltaan vesihuoltoa valvovana viranomaisena sekä vesihuollon sidosryhmänä. Vesihuollolla on luontainen monopoliasema ja se on osa kriittistä infraa, minkä vuoksi sen säilyttäminen kansallisessa omistuksessa on paitsi huoltovarmuuden vuoksi tärkeää, niin myös kuntien asukkailleen ja kaupungissa toimiville yrityksille tarjoaman välttämättömyyspalvelun laadun, palvelun positiivisen kehityksen sekä kustannustason turvaamiseksi oleellista.

Lautakunta toteaa, että ympäristönsuojeluviranomaisella olevan tai sille kuuluvan, vesihuoltoon liittyvän tai siihen vaikuttavan tiedon käsittely ja mahdollinen luovutus on selkeämpää, jos vesihuollon omistus on pelkästään kunnalla eikä asiaan liity edes osittain yksityistä omistusta.

Lautakunta näkee talousveden tuottamisen, jäteveden käsittelyn sekä verkostojen laadunhallinnan pitkäjänteisempänä ja näin ollen ympäristön kannalta turvatumpana silloin, kun kunta omistaa vesihuolto-omaisuuden kokonaisuudessaan. Lautakunnan näkemyksen mukaan investoinnit vesihuoltoon ovat todennäköisempiä silloin, kun vesihuoltolaitoksen omistaa kunta eikä voittoa tavoitteleva yritys, jonka perimmäisenä tehtävänä on tuottaa omistajiensa sijoituksille mahdollisimman korkea tuotto. Investoinnit vesihuolto-omaisuuteen, kuten verkostosaneeraukset, vähentävät vesihuollon negatiivisia ympäristövaikutuksia.

Pykäläluonnos mahdollistaa kuitenkin vesihuolto-omaisuuden luovuttamisen toiselle kunnan omistamalle laitokselle, mikä edesauttaa yhteistyötä mm. poikkeustilanteessa ja esimerkiksi sallii omaisuudesta luopumisen vesihuollon toiminnan supistuessa tai muuten muuttuessa. Tätä lautakunta pitää tarpeellisena etenkin Savonlinnan kaltaisilla, väestömäärältään kutistuvilla paikkakunnilla.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Toimenpiteet

Maa- ja metsätalousministeriö (kirjaamo.mmm@gov.fi)